

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Марія Антонченко
(Суми, Україна)

МЕДІАКУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

У статті розглянуто визначення понять «інформаційна культура педагога» і «медіакультура педагога», сутність, компоненти та функції інформаційної культури. Визначені питання з медіаосвіти, які необхідно розглядати в післядипломній освіті. Зроблено висновок, що медіакультура є невід'ємною складовою інформаційної культури педагога.

Ключові слова: інформаційна культура педагога, медіакультура педагога, післядипломна освіта.

В статье рассмотрены определения понятий «информационная культура педагога», «медиакультура педагога», сущность, компоненты и функции информационной культуры. Определены вопросы медиаобразования, которые необходимо рассматривать в последипломном образовании. Сделан вывод, что медиакультура является неотъемлемой составляющей информационной культуры педагога.

Ключевые слова: информационная культура педагога, медиакультуры педагога, последипломное образование.

The article reveals the definitions of the concepts "information culture of the teacher", "media culture of the teacher". The essence, components and functions of information culture are considered. The issues of media education that should be considered in postgraduate education are defined. It is concluded that media culture is an integral part of the information culture of the teacher.

Key words: information culture of the teacher, media culture of the teacher, postgraduate education.

Сучасне суспільство характеризується прискоренням темпів розвитку техніки та інформаційних технологій, перетворенням інформації в глобальний ресурс людства, перетворенням засобів масової інформації в засоби масової комунікації, глобалізацією світового інформаційного простору. В умовах, коли Україна переходить до інформаційного суспільства, де населення переважно працює з інформацією, яка передається за допомогою сучасних електронних медіа (Internet тощо), перед закладами післядипломної освіти стає мета формування інформаційної культури педагогічних працівників і, в тому числі, їх медіакультури.

Дослідженню проблеми формування інформаційної культури приділяли увагу такі вчені: Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Г. Кедрович, А. Коломієць, Н. Морзе, Н. Ничкало, Є. Полат та інші.

Питання соціально-психологічного підходу медіаосвіти і медіакультури досліджували такі науковці, як О. Т. Баришполець, Л.А.Найдьонова, Г.В.Мироненко, О.Є. Голубєва, В. В. Різун та інші. Загальні питання медіаосвіти та медіаграмотності досліджували В.Ф.Іванов, О.В. Волошенюк, І.В. Колеснікова, Г.В. Онкович, В.В. Різун, А.В. Федоров та інші.

Але аналіз медіакультури в контексте формування інформаційної культури педагогічних працівників є недостатнім і досить актуальним. Тому метою статті є дослідити роль і місце медіакультури у формуванні інформаційної культури педагогів.

Поняття “інформаційна культура” може бути визначена відносно суспільства, окремої групи людей (субкультура) або окремої особистості [1]. У нашій роботі досліджується інформаційна культура педагога, тобто певної особистості, яка формує світогляд молодої людини. З огляду на все вищесказане, наведемо наше бачення дефініції терміну «інформаційна культура педагога».

Інформаційна культура педагога – це системне утворення педагога, яке інтегрує знання про основні методи інформаційних технологій, уміння застосовувати наявну інформацію та сучасні інформаційні технології у професійної діяльності, навички використання персонального комп'ютера, технологій зв'язку та електронних медіа, здібності представити інформацію в зрозумілій формі, що орієнтує на розширення та поновлення знань тих, хто навчається, моральну відповідальності за наслідки розповсюдження інформації.

Сутність інформаційної культури педагога виявляється через її компоненти [1,6 та ін.]. Умовно ці компоненти можна поділити на декілька груп: загально-пізнавальні компоненти (уміння висловлювати власну думку, організовувати пошук інформації з різних джерел та ін.); компоненти алгоритмічної культури (уміння складати план діяльності тощо); компоненти, що пов'язані з навичками оволодіння комп'ютерною технікою, електронними засобами комунікації та медіа (володіння навичками роботи з файловою системою, уміння працювати зі спеціалізованим програмним забезпеченням, інтерактивними засобами, засобами комунікації, Internet, медіа та ін.); компоненти, що включають знання етичних та юридичних норм у галузі інформаційних технологій

(захист авторських прав на програмні продукти, не розповсюдження аморальної інформації у комп'ютерних мережах тощо); спеціальні інформаційні компоненти (побудова інформаційної моделі предметної галузі, питання вимірювання та захисту інформації тощо).

Функції інформаційної культури аналогічні функціям загальнолюдської культури [1], але є більш конкретними:

- світоглядна (формує уявлення про інформаційну картину світу);
- регулятивна (здійснює вплив на діяльність, включає до світогляду людини норми та правила у галузі інформаційних технологій);
- пізнавальна (розширює знання людини за рахунок придбання ним уже існуючої інформації);
- креативна (допомагає організувати дослідження, результатом якого є здобуття нових ідей, знань, умінь та цінностей);
- виховна (впливає на особистісну поведінку);
- комунікативна (сприяє діалогу між людьми, у тому числі й за допомогою сучасних медіа засобів);
- ціннісна (формує ідеал надбання знань).

З все більшим розвитком та удосконаленням електронних та медійних засобів навчання, інформаційну культуру не можна представити без медіакультури, яка стає її невід'ємною складовою.

Сьогодні медіакультура як загальнокультурний феномен створює нове інформаційне середовище для професійної діяльності педагогічних працівників. Медіакультура дає можливість педагогу бути сучасним, активно використовувати найновітніші досягнення техніки та технологій [5].

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні [4] медіакультура визначається як «культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки» [4]. Медіакультура спирається на використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в

інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки. Виходячи з цього визначення та задач медіаосвіти можна зробити дефініцію поняття «медіакультура вчителя»

Медіакультура вчителя – це здатність учителя ефективно взаємодіяти з мас-медіа (використовувати існуючі медіаресурси навчального призначення та створювати власні), організовувати роботу учнів в інформаційному середовищі, здійснювати рефлексивну регуляцію результатів навчання [2, 3 та ін.].

Враховуючі актуальність впровадження медіаосвіти у післядипломне навчання педагогічних працівників та необхідність розвитку їх медіакультури, в післядипломній освіті необхідно розглядати наступні питання: теорії та технології медіа й медіаосвіти; медіаграмотність в освіті; про вплив інформації на свідомість людини, маніпуляція, пропаганда, фейки; критичне ставлення до інформації, формування критичного мислення. Слід зазначити, що для вчителів інформатики та математики доцільно було б ввести окремий курс «Основи медіаграмотності».

Медіаосвіту вчителя можна розглядати як ресурс, який спроможний забезпечити підвищення ефективності навчання учнів загальноосвітніх закладів під час його професійної діяльності. Тому вчитель повинен вчити школярів працювати з новітніми інформаційними ресурсами, а головне готувати їх до інтегрування у світовий інформаційний простір.

Слід зазначити, що професійна підготовка вчителів складається з формування професійних компетенцій і, зокрема, медіакомпетентності. Сучасні електронні медіа (телебачення, Internet тощо) і відповідні їм медіаресурси та медіапродукти реалізують комплекс функцій і вплив на аудиторію. З одного боку, ця багатогранність відкриває необмежені можливості для модернізації навчально-виховного процесу, з іншого боку, вимагає від педагогів, що використовують електронні медіаресурси у педагогічній діяльності, ретельного планування та чіткого розуміння цілей й завдань власних занять.

Умовою позитивного та правильного впливу медіа на результативність навчання школярів є поєднання володіння вчителем інформацією про існуючі медіаресурси навчального призначення й умінням ефективно їх використовувати в навчальному процесі, а також вмінням створювати власні медіапродукти.

Узагальнюючи викладене, можна констатувати, що медіакультура є невід'ємною складовою інформаційної культури педагога і має дуже потужний потенціал впливу на її формування. Перспективами подальших розвідок залишаються питання щодо підготовки педагогічних працівників до використання засобів медіа в їх професійній діяльності. Саме тому, одним із шляхів формування інформаційної культури педагогів є цілеспрямоване формування їх медіакультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонченко М.О. Інформаційна культура як складова загальнолюдської культури // Комп'ютерні технології навчання – К: НПУ ім. Драгоманова, 2004 – Вип 9. – С. 234-241.
2. Антонченко М.О. Медіаосвіта в системі післядипломної освіти вчителів / М.О. Антонченко // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: збірник Матеріалів XXXVIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 30-31 травня 2017 р., Переяслав-Хмельницький, 2017. – С. 100-102. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://conferences.neasmo.org.ua/uploads/conference/file/41/conference_31-31.5.2017.pdf (дата звернення 10.06.2017). – Назва з екрана.
3. Колеснікова І.В. Медіакультура вчителя: аналіз категорій та понять // Проблеми освіти: Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – С. 102-106.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_rektsiya (дата звернення 16.01.2017) – Назва з екрана.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / Ред. упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; За наук. ред. В.В. Різуна. – Вид. 2-ге, стереотип. – К. : Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
6. Морзе Н. В. Інформаційна культура та її складові [Електронний ресурс] / Н.В. Морзе. – Режим доступу: <http://ukred.com/skarbnichka/627-.html>. – Назва з екрану).

Галина Воробйова

(Ромни, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Метою статті є з'ясування ролі і значення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сучасну освіту та їх вплив на активізацію навчання студентів. Дослідження проводились на основі вивчення передового досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті та власного педагогічного досвіду. Використання різних форм інформаційно-комунікаційних технологій в освіті дозволяє підвищити мотивацію студентів до навчання; сприяє розвитку навичок самостійної роботи; підвищенню ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.

Ключові слова: інформатизація суспільства, інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні засоби, методи навчання, освітні технології.